

Інформаційний бюлетень

«Інструменти економічного розвитку місцевих громад: кращі практики у сфері транскордонного співробітництва»

Серія 2. Транскордонні кластери

Newsletter

«Instruments of Local Communities' Economic Development: Best European Practices in the Sphere of Cross-Border Cooperation»

Series 2. Cross-border clusters

Поняття «кластер», «транскордонний кластер»

Кластер - це концентрація на певній території взаємозалежних компаній та інституцій у відповідних галузях, у т. ч. спеціалізованих постачальників, постачальників послуг, фірм, а також пов'язаних з їх діяльністю організацій (наприклад, університетів, агентств по стандартизації, торговельних об'єднань тощо), які взаємодоповнюють і посилюють конкурентні переваги один одного.

М. Портер (2010) [16]

Транскордонний кластер – це форма інтеграції незалежних компаній та інституцій, які спеціалізуються у певних взаємопов'язаних галузях та сконцентровані на суміжних територіях двох і більше сусідніх країн.

Транскордонний кластер є однією з форм розвитку транскордонного співробітництва, яка зорієнтована на посилення конкурентних переваг всіх учасників кластеру у процесі формування ланцюгів вартості у транскордонному просторі.

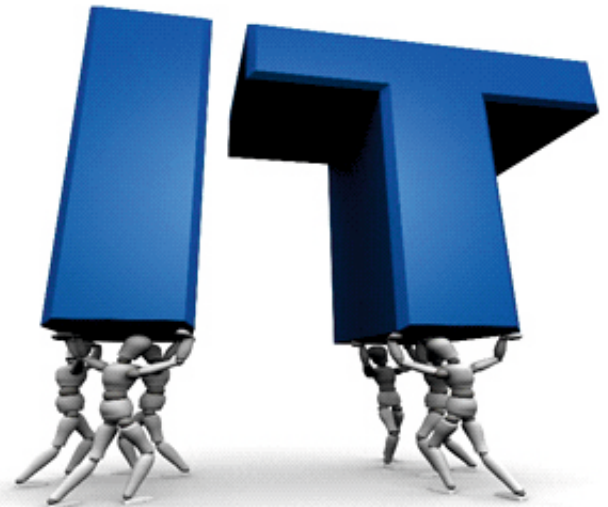
The concept of "cluster", "cross-border cluster"

Cluster is the geographic concentration of interconnected companies, specialized suppliers and service providers, firms in related industries and associated institutions (e.g. universities, standards agencies and trade associations) in particular fields that compete but also cooperate.

M. Porter (2010) [16]

Cross-border cluster is the form of integration of independent companies and institutions specialized in certain related sectors and concentrated on adjacent territories of two or more neighbouring countries.

Cross-border cluster is one of the forms of cross-border cooperation development oriented at strengthening of competitive advantages of all cluster participants in the process of value chains forming in cross-border space.

Загальна характеристика кластерів

Класичні ознаки кластерів:

- концентрація компаній (просторова і/або секторальна);
- спеціалізація у специфічній сфері та використання спільних технологій та знань;
- наявність горизонтальних і вертикальних зв'язків;
- синергія у формуванні ланцюгів вартості;
- спільна траєкторія розвитку (спільні візія, місія, цілі та мета діяльності всіх учасників кластеру);
- поєднання співпраці та конкуренції.

А. Васілюк, А. Данілюк (2013) [13]

Особливості формування кластерних утворень:

- об'єднання на добровільних засадах;
- створюється на основі територіальної концентрації мереж спеціалізованих постачальників, основних виробників і споживачів, пов'язаних технологічним ланцюгом, спільними діями у певному виді бізнесу, єдністю напрямів діяльності і доповненням один одного;
- члени (суб'єкти) кластера делегують окремі свої повноваження (у частині сприяння виконання їхніх основних функцій) конференції (загальним зборам) кластера – вищому керівному органу координаційного центру кластера;
- власність координуючого центру кластера є, фактично, власністю її членів: інтелектуальна власність, авторські права, внески учасників (вступні, членські, добровільні, благодійні внески у фонд гарантування кластера). Власність членів кластера, відповідно до її форми – приватна чи будь-яка інша, дозволена законом, є недоторканою: власні активи (власне майно) членів кластера не є власністю кластера;
- надає гарантії економічного самозахисту від різноманітних посередників, гарантії фінансової підтримки, соціальне забезпечення членів кластера, забезпечення умов самореалізації;
- створює умови для посилення конкуренції серед товаровиробників подібної продукції, поглиблення спеціалізації в економіці регіону, підвищення конкурентоздатності власної продукції членів кластера та стимулювання економічного розвитку території, на якій функціонує кластер.

І. Ткачук, С. Кропельницька, А. Петруняк (2009) [23]

General characteristics of clusters

Classical cluster features:

- concentration (spatial and/or sectorial) of companies;
- specialization in a specific area and use of common technologies and skills;
- interactivity in the areas of horizontal and vertical linkages;
- synergies with the creation of added value;
- common trajectory of development in the field of vision, mission, goals and objectives;
- com-operation – both competition and co-operation.

A. Wasiluk, A. Daniluk (2013) [13]

Features of clusters forming:

- they are the voluntary associations;
- they are created based on territorial concentration of the networks of specialized suppliers, main producers and consumers, connected in technological chain, common actions in a certain type of business, unity of activity directions and complementarity;
- cluster members (entities) delegate certain liabilities (in terms of promotion of performing of their major functions) to conference (general meeting) of the cluster – the higher managing authority of the cluster's coordination center;
- property of the cluster's coordinating center is actually the property of its members: intellectual property, copyright, participants' fees (entrance, membership, voluntary, charitable contributions to the Cluster Guarantee Fund). Property of the cluster members, according to its form – private or any other legalized form – is untouchable: private assets (private property) of the cluster members are not the cluster property;
- they provide guarantees of economic self-protection from various mediators, financial assistance guarantees, social provision of the cluster members and securing of self-actualization conditions;
- they create conditions for growing competition among the producers of similar products, deeper specialization in a region's economy, improved competitive ability of cluster members' products and promotion of economic development of the territory the cluster functions at.

I. Tkachuk, S. Kropelnytska, A. Petrunyak (2009) [23]

Процес створення кластеру відбувається у кілька основних етапів:

1. Підготовчий етап. Визначення майбутніх учасників (підприємств) кластеру та донесення до них ідеї про створення кластеру.

2. Формування ініціативної групи шляхом підписання **протоколу про наміри**. Об'єднання потенційних учасників кластеру для узгодження подальших дій щодо його створення.

3. Розробка проекту. Спільна розробка концепції проекту кластера, яка передбачає визначення ініціативною групою:

- потреб членів майбутнього кластера та можливостей для їх задоволення;
- ринкової кон'юнктури;
- доцільності формування кластера на певній території;
- джерел формування матеріальної бази.

4. Заснування координаційного центру кластера та визначення кола суб'єктів кластера. На цьому етапі робота координаційного центру передбачає розробку статуту, організацію установчих зборів та державну реєстрацію кластеру. Також слід спланувати господарську діяльність учасників кластера.

5. Початок діяльності кластера. На початковому етапі діяльності кластера необхідно розробити **Правила внутрішньої господарської діяльності кластера**, бізнес-план та поступово нарощувати матеріальну базу координаційного центру, збільшувати чисельність суб'єктів (учасників) кластера.

І. Ткачук, С. Кропельницька, А. Петруняк (2009) [23]

There are several stages of cluster establishment:

1. Preparatory stage. Determining of future participants (companies) of the cluster and conveying an idea of cluster establishment to them.

2. Forming of action group by signing **the protocol of intentions**. Consolidation of perspective cluster participants to agree further actions on its establishment.

3. Project development. Joint development of the cluster project concept that stipulates specification by the action group of:

- the needs of future cluster participants and opportunities to meet them;
- market environment;
- reasonability of cluster forming at a certain territory;
- sources of forming of material base.

4. Founding of the cluster coordination center and determining of cluster's entities. At this stage, the coordination center develops the statute and organizes constituent meeting and cluster's registration. It is also essential to plan economic activity of the cluster's participants at the initial stage.

5. Launching of cluster's activity. At the initial stage of the cluster's activity it is necessary to develop **the rules of internal economic activity of the cluster**, business plan and to gradually increase material base of coordination center and the number of the cluster entities (participants).

I. Tkachuk, S. Kropelnytska, A. Petrunyak (2009) [23]

Класифікація кластерів

За класифікаційними ознаками виділяють наступні кластерні структури:

1. За географічним розташуванням: локальні кластери (об'єднання з підприємств одного міста); регіональні кластери (об'єднання з підприємств окремого регіону); національні кластери (об'єднання підприємств з різних регіонів країни); міжнародні кластери (об'єднання підприємств різних країн); транскордонні кластери (побудовані на використанні конкурентних переваг співробітництва між підприємствами сусідніх країн).
2. За галузевою специфікою: дискретні кластери (підприємства, які спеціалізуються на дискретному виробництві (автомобілебудування, авіаційна промисловість, суднобудування, інші галузі машинобудівного комплексу, організації будівельної галузі і виробництва будівельних матеріалів)); процесні кластери (утворюються підприємствами так званих процесних галузей: хімічної, металургійної, харчової, целюлозно-паперової промисловості, сільського господарства); інноваційні кластери (розвиваються у секторах: нові технології, біотехнології, нові матеріали. Включають велику кількість нових компаній, що виникають в процесі комерціалізації технологій і результатів наукової діяльності, яка здійснюється у навчальних закладах; творчі (пов'язані зі здійсненням творчої діяльності); туристичні (складаються з підприємств різних секторів, пов'язаних з обслуговуванням туристів (готелі, громадське харчування, транспортні підприємства, виробники сувенірної продукції та ін.)); транспортно-логістичні (комплекс інфраструктури і компаній, що спеціалізуються на зберіганні, супроводженні і доставці вантажів та пасажирів наземних, повітряних, морських, річкових транспортних засобів); змішані (можуть поєднувати ознаки кількох видів кластерів). **Павлюк А. (2009) [15].**
3. За напрямом інтеграційних відносин: вертикальні (відносини з індивідуальними покупцями і постачальниками, які базуються на персональних контрактах або контактах); горизонтальні (відносини з іншими суб'єктами господарювання); змішані – найпоширеніша форма. **Семенов Г. (2008) [22].**
4. За організаційно-економічними ознаками: італійська модель кластера (об'єднання великої кількості малих підприємств для підвищення конкурентоспроможності); японська модель (формуються навколо підприємства-лідера); фінська модель (високий ступінь інновацій, серед обов'язкових учасників – сектор науки); данська модель (провідна роль мережевого брокера, завданням якого є ініціювати контакти між партнерами та координувати діяльність кластера); голландська модель (інноваційність та тісна співпраця компаній з науково-дослідними інституціями, що дає значне зниження вартості необхідного обладнання та технологій. Мережевий брокер в основному стимулює кластери та надає їм інформацію щодо переваг кластеризації. В ролі такого брокера зазвичай виступає відповідний орган влади); американська модель (висока конкуренція, яка передбачає налагодження тісних взаємозв'язків); індійсько-китайська модель (ключову роль відіграє держава, основна увага зосереджена на іноземних інвестиціях, що приносять сучасні технології). **А. Васілюк, А. Данілюк (2013) [13].**
5. За ступенем розвитку: на стадії виникнення (деякі учасники агломерації починають кооперувати між собою, реалізуючи спільні можливості); ті, що розвиваються (приєднуються нові учасники кластера, формуються формальні або неформальні інститути співпраці); зрілі кластери (розвинені зв'язки всередині кластера та налагоджене співробітництво з іншими); на стадії трансформації (зі зміною технологій та процесів, можлива трансформація в один або декілька нових кластерів).

Clusters classification

The following cluster structures can be outlined according to classification features:

1. By geographic location: local clusters (associations consisting of the companies of one city); regional clusters (associations consisting of the companies of a certain region); national clusters (associations consisting of the companies from various regions of a country); international clusters (associations consisting of the companies of various countries); cross-border clusters (built on the use of competitive advantages of cooperation between the companies of neighbouring countries).
2. By sectoral specifics: discrete clusters (enterprises specializing in discrete manufacturing (automobile construction, aviation industry, shipbuilding, other sectors of machine building industry, organizations of construction industry and production of construction materials)); process clusters (created by the companies from the so-called process industries: chemical, metallurgical, food, pulp and paper industry, agriculture); innovation clusters (developing in sectors: new technologies, biotechnologies, new materials. They comprise a large number of new companies that emerge in the process of commercialization of technologies and results of scientific activity carried out in educational institutions; creative (related to creative activity); tourism (consisting of companies in various industries related to servicing of tourists (hotels, public catering, transport companies, souvenirs producers, etc.)); transport-logistic (complex of infrastructure and companies specialized in storage, accompanying and delivery of freight and passengers by ground, air, marine and river transport); mixed (can combine the features of several types of clusters). **Pavlyuk A. (2009) [15].**
3. By direction of integration relations: vertical (relations with individual customers and providers based on personal agreements or contacts); horizontal (relations with other economic entities); mixed – the most common form. **Semenov H. (2008) [22].**
4. By organization-economic features: Italian model (consolidation of many small companies to increase competitive ability); Japanese model (formed around the leading company); Finish model (high degree of innovations, science industry is among the participants); Danish model (leading role of network broker, which initiates contacts between partners and coordinates the cluster activity); Dutch model (innovative nature and close cooperation of companies with scientific and research institutions leading to significant reduction of the cost of necessary equipment and technologies. Network broker stimulates clusters and provides them with information on the advantages of clustering. The role is usually played by relevant public authority); American model (high competition that stipulates establishment of close interconnections); Indian-Chinese model (the key role is played by the state, attention is focused on foreign investment that brings modern technologies). **A. Wasiluk, A. Daniluk (2013) [13].**
5. By development stage: emerging (some participants of agglomeration cooperate with each other implementing common opportunities); developing (new cluster participants join cluster, formal and informal cooperation institutes are formed); mature clusters (developed links inside cluster and established cooperation with other ones); transforming (with changing technologies and processes, possible transformation into one or several clusters).

Інструменти політики розвитку кластерів у ЄС

ЄС проводить цілеспрямовану політику розвитку кластерів шляхом:

- створення та забезпечення доступу до бази даних по кластерах, яка містить інформацію про кількість кластерів, їх місцезнаходження та історії успіху;
- створення навчальних платформ для забезпечення країн-членів та їх регіонів необхідною інформацією щодо основних напрямів реалізації кластерної політики;
- підтримки пілотних проектів та заходів, зорієнтованих на розвиток ефективних інструментів виявлення та формування кластерних ініціатив.

Серед найефективніших інструментів стимулювання розвитку кластерів у ЄС можна виділити:

- Європейську кластерну обсерваторію, яка є своєрідною інформаційною платформою. Обсерваторія пропонує перелік послуг, серед яких: кластерна картографія, що передбачає доступ до оновлених карт кластерів у Європі та порівняльний аналіз кластерів за ключовими показниками конкурентоспроможності; звіт щодо кластерних трендів в Європі з особливим акцентом на інтернаціоналізації та глобальних мегатрендах трансформацій у промисловості та визначенні сфер спільних інтересів і напрямів можливої співпраці тощо;
- Ініціативу європейських кластерних досягнень, що має на меті розробку орієнтовної методології для організації кластерів і покращення процесу внутрішнього менеджменту. Зараз за цією ініціативою працює Європейський секретаріат кластерного аналізу та Європейська фундація кластерних досягнень, які проводять відповідні тренінги та готують навчальні матеріали. Дана ініціатива діє також як програма фінансування проектів;
- Європейську платформу співпраці кластерів, де компанії мають можливість представляти себе, обмінюватись досвідом та шукати партнерів для співпраці у країнах ЄС та третіх країнах. У рамках платформи також діє концепція стратегічних кластерних партнерств, кошти на яку виділяються за програмою COSME (Програма конкурентоспроможності підприємств та МСБ). Ці партнерства заохочують кластери в Європі працювати разом і розробляти стратегічне бачення та спільні цілі щодо третіх ринків, зміцнюючи конкурентні позиції малих і середніх підприємств у глобальному вимірі;
- Проєкт CLUSTRAT «Розвиток інновацій через нові кластерні концепції, орієнтовані на підтримку нових індустрій та крос-секторну співпрацю», у рамках якого 18 партнерів з Австрії, Чехії, Німеччини, Угорщини, Італії, Польщі, Словаччини та Словенії розробили спільну стратегію щодо нових кластерних концепцій з метою розвитку новітніх технологій та підтримки нових індустрій, а також пропозиції щодо спільних дій на транснаціональному та макрорегіональному рівні, пілотних проєктів, та звіти по кожній з країн-учасників консорціуму, в яких підсумовано кращі практики та найважливіші результати діяльності кластерів;
- Ініціативу Vanguard для нового зростання через розумну спеціалізацію. Вона зорієнтована на трансформувannya регіональних партнерств та кластерів, визначених стратегіями розумної спеціалізації, у кластери світового рівня, які можуть конкурувати на міжнародній арені. Регіони, які підпадають під цю ініціативу, ставлять собі за ціль інтернаціоналізацію кластерних ініціатив у рамках транскордонних та мережевих кластерів та партнерств шляхом розширення масштабів їхньої діяльності.

Instruments of clusters development policy in the EU

EU conducts targeted clusters development policy by:

- creation and securing the access to clusters database, which contains information on the number of clusters, their location and best practices;
- creation of educational platforms to provide Member States and their regions with necessary information on main directions of clusters policy implementation;
- support of pilot projects and activities oriented at development of efficient instruments of detecting and forming of cluster initiatives.

The most efficient instruments to boost EU clusters development are:

- European Cluster Observatory, which is the peculiar information platform. The observatory offers the list of services, including cluster mapping, providing access to updated maps of clusters in Europe and comparative analysis of clusters by key parameters of competitive ability; reports on cluster trends in Europe with special focus on internationalization and global mega trends of transformations in industry and defining of common interests and directions of possible cooperation, etc.;
- European Cluster Excellence Initiative, which aims to develop typical methodology to organize clusters and improve internal management processes. Currently European Secretariat for Cluster Analysis and European Foundation for Cluster Excellence operate under the initiative, which hold relevant trainings and prepare learning materials. The initiative also operates as the projects funding program;
- European Cluster Collaboration Platform, where companies have an opportunity to represent themselves, exchange experience and search for partners in EU countries and third countries. The concept of strategic cluster partnerships funded by COSME (the EU programme for the Competitiveness of Small and Medium-Sized Enterprises). These partnerships boost clusters in Europe to cooperate and develop strategic vision and joint actions regarding the third markets by strengthening competitive positions of SMEs in global dimension;
- CLUSTRAT Project “Boosting Innovation through New Cluster Concepts in Support of Emerging Issues and Cross-Sectoral Themes”, under which 18 partners from Austria, Czech Republic, Germany, Hungary, Italy, Poland, Slovakia and Slovenia have elaborated joint strategy on new cluster concepts to develop new technologies and support new industries as well as suggestions on common activities at transnational and macroregional levels, pilot projects and reports on each of participants, which provide best practices and most important results of clusters activity;
- The Vanguard Initiative for New Growth through Smart Specialization. It is directed at transforming of regional partnerships and clusters defined by Smart Specialization Strategies into the clusters of global level, which can compete on international scale. Regions covered by the Initiative aspire to internationalization of cluster initiatives in the framework of cross-border and network clusters and partnerships through upscaling of their activities.

Нормативно-правове забезпечення розвитку кластерів в Україні

На сьогодні формування та функціонування кластерів в Україні не регламентується окремим нормативно-правовим актом, який би безпосередньо стосувався питань їх розвитку. Більшість розроблених документів залишились на рівні проєктів. Зокрема, Міністерство економіки України у 2008 році підготувало проєкт «Концепції створення кластерів в Україні», а Мінрегіонбуд спільно з Національною академією наук України розробили проєкт Національної стратегії формування та розвитку транскордонних кластерів.

Про важливість розвитку кластерів як ефективних інноваційних структур згадується у низці програмних та стратегічних документів. Зокрема, у Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року наголошено на необхідності «запровадження різноманітних інструментів та механізмів стимулювання місцевого економічного розвитку (кластерів, національних проєктів, механізму державно-приватного партнерства тощо)»; у Концепції Загальнодержавної економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року зазначено, що одним із шляхів комплексного розв'язання проблемних питань функціонування промислового сектору економіки України є «створення науково-інноваційно-виробничих кластерів у високотехнологічних галузях на базі комерціалізації власних наукових розробок з використанням незадіяних виробничих потужностей державних підприємств та галузевих наукових інститутів» та «визначення та законодавче закріплення чіткого порядку фінансування (співфінансування) кластерів»; у Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року наголошено, що «особливу увагу слід приділяти залученню суб'єктів малого і середнього підприємництва до міжнародних виробничо-збутових процесів шляхом заохочення розвитку ділових контактів і промислових кластерів».

У Державній програмі розвитку транскордонного співробітництва на 2016 – 2020 роки серед її основних завдань зазначено «створення умов для розвитку кооперації та конкуренції у сфері малого та середнього бізнесу, утворення і забезпечення функціонування виробничих кластерів». У результаті виконання Програми передбачається «створити та забезпечити функціонування транскордонних економічних кластерів, індустріальних парків і об'єднань єврорегіонального співробітництва». Одним із заходів щодо забезпечення розвитку транскордонного співробітництва на 2016 – 2020 роки є, зокрема, «формування транскордонного лісо-деревообробного кластера для розвитку співробітництва в рамках Карпатської та Альпійської конвенцій у Дунайському басейні».

Legal framework of clusters development in Ukraine

Currently establishing and functioning of clusters in Ukraine is not regulated by any single legal document directly related to the issues of their development. Most of elaborated documents have remained to be just projects. In particular, in 2008, the Ministry of Economy of Ukraine prepared the Draft Concept of Clusters Establishment in Ukraine and the Ministry of Regional Development and Construction of Ukraine jointly with the National Academy of Sciences of Ukraine developed the Draft National Strategy of Forming and Development of Cross-Border Clusters.

The importance of clusters development as efficient innovative structures is mentioned in the range of program and strategic documents. Namely, the 2020 State Regional Development Strategy emphasizes the need to “establish various instruments and mechanisms to boost local economic growth (clusters, national projects, public-private partnership mechanisms, etc.)”; the 2020 Concept of State Economic Program of Industry Development specifies “creation of scientific-innovative-production clusters in high-technology industries based on commercialization of scientific developments using the unengaged production capacities of public enterprises and sectoral scientific institutes” and “establishment and providing of legislative framework for the procedure of funding (co-funding) of clusters” among the ways to comprehensively solve the problem issues of functioning of industry sector in Ukraine; the 2020 Strategy of Small and Medium Business Development provides that “special attention should be paid to involvement of small and medium business entities in international production-sales processes through encouragement of development of business contacts and industrial clusters”.

The 2016-2020 State Program of Cross-Border Cooperation Development among its main tasks mentions “the creation of conditions for development of cooperation and competition in small and medium business, establishment and maintaining of production clusters functioning”. Program implementation stipulates “creation and maintaining of functioning of cross-border economic clusters, industrial parks and Euroregional Cooperation Groupings”. One of activities in terms of maintaining of cross-border cooperation development for 2016-2020 is to “establish cross-border forest-wood-processing cluster for the development of cooperation in the framework of the Carpathian and Alpine Conventions in Danube Basin”.

Кращі практики діяльності транскордонних кластерів у Європі

Медікон Воллі (Medicon Valley). Знаходиться між Данією та Швецією. Сформувався у 1997 році, але почав активно розвиватися у 2000 році після відкриття Ересуннського моста, завдяки якому значно скоротилась відстань між Копенгагеном та шведським «містом університетів» Мальмо. Кластер є відомим завдяки передовим практикам лікування неврологічних розладів, раку та діабету. Об'єднує близько 85 біотехнологічних, 27 фармацевтичних, 166 медтехнічних компаній, 7 наукових парків, 6 інкубаторів, 97 дослідницьких та виробничих організацій, 32 госпіталей, 12 університетів, 32 лабораторій, 25 інвестиційних компаній та 17 громадських організацій. На території кластеру відкрили свої офіси близько 400 міжнародних компаній.

BIG-Кластер. Об'єднує три кластерні організації з Голландії, Бельгії та Німеччини. Був заснований з метою перетворення транскордонного регіону на промисловий мега-кластер – світового лідера інноваційного зростання на основі біоресурсів. Учасники кластеру реалізують цікаві проекти щодо розробки бізнес-планів з використання біовідновлювальних матеріалів та палива, залучення докторантів та аспірантів до практичного використання знань на підприємстві, а також допомоги у створенні стартапів у біоекономіці. Функціонує власна онлайн платформа, на якій проводять навчання щодо основ біоекономіки.

Біо Воллі (Bio Valley). Знаходиться у центрі Європи і об'єднує компанії, дослідницькі інститути, агенції економічного розвитку та громадські організації суміжних регіонів Франції, Німеччини та Швейцарії, які працюють у сфері фармацевтики та медичних технологій. Об'єднує більше 600 фармацевтичних компаній, з яких 40% є найбільшими фармацевтичними компаніями світу. Тут функціонує 14 наукових парків. Кластер має понад 30 спеціалізованих технологічних платформ, де учасники обмінюються інформацією про проблеми діяльності та історії успіху. Кількість щорічно започаткованих стартапів на території кластера зросла в 5 разів від початку його діяльності.

Кластер топ-технологій (Top-Technology-Cluster). Охоплює південні регіони Голландії, західні регіони Німеччини та східні регіони Бельгії. Це нова ініціатива, яка тільки починає втілюватись в життя, тому на даному етапі основною метою об'єднання є створення синергії між компаніями, виявлення проектних ідей та реалізація спільних транскордонних інноваційних та технологічних проєктів.

Best practices of cross-border clusters activity in Europe

Medicon Valley is located between Denmark and Sweden. It was formed in 1997, however it gained active development in 2000 after the Oresund bridge had been opened and had considerably reduced the distance between Copenhagen and Swedish Malmö – “the city of universities”. Cluster is known for advanced practices of treating neurological disorders, cancer and diabetes. It consolidates 85 biotechnological, 27 pharmaceutical, 166 medtechnical companies, 7 scientific parks, 6 incubators, 97 research and production organizations, 32 hospitals, 12 universities, 32 labs, 25 investment companies and 17 public organizations. Almost 400 international companies have offices at the territory of the cluster.

BIG-Cluster includes three cluster organizations from the Netherlands, Belgium and Germany. It was founded in order to transform the cross-border region into the industrial mega-cluster – global leader of innovative growth based on bioresources. Cluster participants implement interesting projects regarding the development of business plans on the use of biorenewable materials and fuel, involvement of doctoral and PhD students in practical use of knowledge at enterprises and assistance in launching of start-ups in bioeconomy. The cluster has its online platform, which provides trainings on the basics of bioeconomy.

Bio Valley is in the heart of Europe and consolidates companies, R&D institutes, economic development agencies and NGOs in pharmaceuticals and medical technologies of neighbouring regions in France, Germany and Switzerland. Cluster participants are over 600 pharmaceutical companies, 40% of which are the largest pharmaceutical companies in the world. There are 14 scientific parks here. The cluster has over 30 specialized technological platforms, where the participants share information on success stories and obstacles to their activity. Number of annual start-ups has increased five times since the beginning of its activity.

Top-Technology-Cluster covers the Southern regions of the Netherlands, the Western regions of Germany and the Eastern regions of Belgium. It is the new initiative at its initial stage, therefore, at current stage, the association aims to create synergy between the companies, detect project ideas and implement joint cross-border innovative and technological projects.

Мережеві кластери

Кластер європейських залізничних доріг (ERCI). Основний мета-кластер залізничної індустрії в Європі. Об'єднує 14 інноваційних кластерів 10 країн. Метою діяльності є сприяння обміну ідеями та досвідом між малими та середніми підприємствами даної сфери, а також сприяння розвитку компаній через швидкий обмін технологіями, близькість до партнерів та споживачів та спільний маркетинг у межах та поза межами ЄС.

Транснаціональний кластер відновлювальної енергетики Дунаю (TREC Danube). Об'єднує регіональні кластери, діяльність яких зорієнтована на розвиток відновлювальної енергетики, енергетичних систем та біоекономіки. Фінансується Федеральним міністерством освіти та досліджень Німеччини. Львівський державний центр науки, інновацій та інформатизації та Національний лісотехнічний університет України є учасниками цього кластеру.

Міжнародний аграрний кластер «Дністер» об'єднує понад 30 виробників сільськогосподарської продукції з України та Молдови з метою виходу на міжнародні ринки збуту. Був створений у рамках проекту «Транскордонна мережа інноваційного сільського господарства» на 2018-2019 рр. (Програма територіальної співпраці країн Східного партнерства Молдова – Україна). Кластер зорієнтований на організацію тренінгів для аграріїв, де вони отримують практичні знання у сферах ведення бізнесу, менеджменту, вирощування різних культур і пошуку іноземних ринків збуту. Також відбуваються ознайомчі візити з метою обміну досвідом. Створено Центр інноваційного сільського господарства на базі Інституту кормів та сільського господарства «Поділля» НААН України. По завершенні проекту кластер продовжуватиме свою діяльність, зокрема в рамках угоди про співробітництво з польським агрокластером «Агро-Карпати».*

**інформація згідно запиту про отримання публічної інформації від 02.12.2019 №2900/4-1, Вінницька обласна державна адміністрація*

Best practices of cross-border clusters activity in Europe

Network clusters

European Railway Clusters Initiative (ERCI) is the major meta-cluster of the railway industry in Europe. It unites 14 innovative clusters from 10 countries. The cluster aims to promote exchange of ideas and experience between small and medium companies in the industry and boost the companies' development through accelerated technology transfer, proximity to partners and customers and joint marketing in and outside of the EU.

Transnational Renewable Energy Cluster Danube (TREC Danube) unites regional clusters in the field of renewable energy, energy systems and bioeconomy. It is funded by German Federal Ministry for Education and Research. Lviv State Centre of Science, Innovations and Informatization and Ukrainian National Forestry University are the participants of the cluster.

Dnister International Agricultural Cluster consolidates 30 agricultural producers from Ukraine and Moldova with the view to enter international sales markets. It was established in the framework of project "Cross-border network for innovative agriculture" for 2018-2019. (Eastern Partnership Territorial Cooperation Program Moldova-Ukraine). The cluster is oriented at organization of trainings for agrarians, where they receive practical knowledge on doing business, management, growing different crops and search for foreign sales markets. There are also study visits in order to exchange experience. The Center of Innovative Agriculture was established on the basis of Podillya Institute of Feed Research and Agriculture of the NAAS of Ukraine. After the project is completed, the cluster will proceed its activity in the framework of cooperation agreement with Polish agricultural cluster "AGRO-Karpaty"*.

**information provided according to the request on obtaining of public information as of 02 December 2019 №2900/4-1, Vinnytska Oblast State Administration*

Транскордонні кластери вздовж західного кордону України

Назва	Рік створення	Учасники
Бещадський транскордонний туристичний кластер	2004	Бещадський повіт (Польща); Самбірський і Турківський райони (Україна)
Науковий інформаційно-статистичний кластер «Інфостат–Україна– Польща»	2013	ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»; Головне управління статистики у Львівській області, Львівський національний університет ім. Івана Франка, Львівська обласна спілка економістів України (Україна); Статистичне управління Підкарпатського воєводства, Жешувський університет, Центр статистичних досліджень і освіти ГУС Польщі (Польща)
Польсько-білорусько-український транскордонний туристичний кластер	2014	Волинський туристичний кластер (Україна); Брестський туристичний кластер (Білорусь); Люблінська регіональна туристична організація (Польща)
Транскордонний кластер інновацій	2015	Хелмська господарська палата Спілка з обмеженою відповідальністю (Польща); Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (Україна)
Міжнародний сільськогосподарський кластер «Дністер»	2018	Вінницька область (Україна); Північні та центральні райони Молдови

Cross-border clusters along the Western border of Ukraine

Name	Founded	Participants
Bieszczady Cross-Border Tourism Cluster	2004	Bieszczady powiat (Poland); Sambirskiyi and Turkivskiyi regions (Ukraine)
Scientific Information and Statistical Cluster "Infostat – Ukraine – Poland"	2013	SI "Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine"; Main Statistical Office in Lvivska oblast, Ivan Franko Lviv National University, Lviv Oblast Union of Economists of Ukraine (Ukraine); Statistical Office in Rzeszow, Rzeszow University, Center of Statistical Research and Education of GUS Poland (Poland)
Polish-Belarusian-Ukrainian Cross-Border Tourism Cluster	2014	Volyn Tourism Cluster (Ukraine); Brest Tourism Cluster (Belarus); Lublin Regional Tourist Organization (Poland)
Cross-Border Innovation Cluster	2015	Chełm Chamber of Commerce, Ltd (Poland); Lesya Ukrainka Eastern European National University (Ukraine)
Dnister International Agricultural Cluster	2018	Vinnytska oblast (Ukraine); Northern and Central Regions of Moldova

Кластери у прикордонних регіонах України, які межують з ЄС

Назва	Область	Дата створення	Інтернет-сторінка
Львівський IT кластер	Львівська	2010	https://itcluster.lviv.ua/about-us/about-cluster/
Кластер деревообробки та меблевого виробництва			https://www.facebook.com/domv.lviv
Кластер видавничої діяльності та поліграфії		2016	https://ppcluster.com.ua/ https://www.facebook.com/PPCluster/
Агрорекреаційний кластер Горбогори		2017	https://www.horbohory.com.ua/ https://www.facebook.com/HorboHory
Кластер сільського зеленого туризму Сколівщини			-
Львівський кластер розвитку освіти та креативності		2018	https://www.facebook.com/lvivOKcluster/
Кластер медичного туризму			http://medicaltourismlviv.com/
Biotech & Pharma Cluster			https://www.facebook.com/biotechpharmaclusterlviv/
Західноукраїнський кластер індустрії моди			https://www.facebook.com/WUFIC/
Яблуневий кластер «Буковина»	Чернівецька	2015	http://applecluster.org/ https://www.facebook.com/pg/AppleCluster/about/?ref=page_internal
IT-Асоціація ClusterBit			https://www.facebook.com/clustbit/
Кластер народних художніх промислів «Сузір'я»	Івано-Франківська	2004	-
Галицький інноваційний кластер		2013	-
IT- кластер Івано-Франківськ		2015	http://it-cluster.if.ua/about/ https://www.facebook.com/IFcluster/
Прикарпатський еко-енергетичний кластер		2017	https://peec.org.ua/ https://www.facebook.com/ee.cluster.if/
Енергетичний кластер «Інновейшн енерджи»		-	http://inenergy.org.ua/about_us/
Волинський туристичний кластер	Волинська	2014	http://tourcluster.volyn.ua/
Луцький IT- Cluster		2015	http://www.litac.org/ https://www.facebook.com/LutskIT/

Clusters in the regions of Ukraine bordering the EU

Name	Oblast	Founded	Website
Lviv IT cluster	Lvivska	2010	https://itcluster.lviv.ua/about-us/about-cluster/
Cluster of Wood Processing and Furniture Production			https://www.facebook.com/domv.lviv
Publishing and Printing Cluster		2016	https://ppcluster.com.ua/ https://www.facebook.com/PPCluster/
Horbohory Agro-Recreation Cluster		2017	https://www.horbohory.com.ua/ https://www.facebook.com/HorboHory
Cluster of Rural Green Tourism of Skolivskyi Region			-
Lviv Cluster of Education and Creativity		2018	https://www.facebook.com/lvivOKcluster/
Medical Tourism Cluster			http://medicaltourismlviv.com/
Biotech & Pharma Cluster			https://www.facebook.com/biotechpharmaclusterlviv/
Western Ukrainian Fashion Industry Cluster			https://www.facebook.com/WUFIC/
Bukovyna Apple Cluster	Chernivetska	2015	http://applecluster.org/ https://www.facebook.com/pg/AppleCluster/about/?ref=page_internal
IT-Association ClusterBit			https://www.facebook.com/clustbit/
Suzirya Cluster of Popular Creative Industries	Ivano-Frankivska	2004	-
Halytskyi Innovation Cluster		2013	-
Ivano-Frankivsk IT- Cluster		2015	http://it-cluster.if.ua/about/ https://www.facebook.com/IFcluster/
Precarpathian Eco-Energy Cluster		2017	https://peec.org.ua/ https://www.facebook.com/ee.cluster.if/
Innovation Energy Cluster	Volynska	-	http://inenergy.org.ua/about_us/
Volyn Tourism Cluster		2014	http://tourcluster.volyn.ua/
Lutsk IT- Cluster		2015	http://www.litac.org/ https://www.facebook.com/LutskIT/

Кластерні ініціативи у прикордонних регіонах України, які межують з ЄС

У Івано-Франківській області заплановано створення кластеру «Бойківське коло». Це проєкт міжрегіонального та міжмуніципального співробітництва, який реалізовуватиметься з метою розвитку туризму в унікальному субрегіоні Карпат, що охоплює суміжні території Івано-Франківської, Львівської та Закарпатської областей*.

З початку 2019 року у Чернівецькій області існує кластерна ініціатива щодо створення єдиного кластера весільної індустрії (виробництво весільних суконь) у м. Чернівцях. Зокрема, проводяться необхідні зустрічі, вивчаються проблемні питання та розробляються пропозиції щодо перспектив подальшого розвитку зазначеної ініціативи.

Враховуючи значний ресурсний та виробничий потенціал деревообробної та меблевої промисловості Чернівецької області (у Вижицькому, Путильському, Сторожинецькому, частково Глибоцькому та Хотинському районах розміщено лівову частку лісгосподарських підприємств, промислових деревообробних та меблевих підприємств, на яких зайнята значна частина місцевих жителів, є розвинена сировинна база, функціонує освітня установа – Сторожинецький лісовий коледж, наявні інституції з підтримки суб'єктів галузі), можливим є створення на території області кластерів саме у сфері деревообробки**.

Закарпатська область розглядає можливості створення кластеру автомобілебудування. Зокрема, у кінці листопада 2019 року було проведено «Форум ініціатив. Кластери», організований Федерацією роботодавців автомобільної галузі України і компанією «Єврокар» за сприяння Німецько-української промислово-торговельної палати та Торгового відділу Посольства Австрії у Києві. Форум об'єднав власників та керівників ключових компаній, промисловців, виробників, роботодавців, іноземних інвесторів та представників експертного середовища, зокрема, для обговорення питань щодо використання потенціалу автомобілебудівного кластера та втілення ефективної інноваційної промислової політики 4.0***.

**інформація згідно запиту про отримання публічної інформації від 02.12.2019 №ДЕ-281, Івано-Франківська обласна державна адміністрація*

***інформація згідно запиту про отримання публічної інформації від 22.11.2019 №03/1076, Чернівецька обласна державна адміністрація*

****інформація згідно запиту про отримання публічної інформації від 23.12.2019 №7574/06-06, Закарпатська обласна державна адміністрація*

Cluster initiatives in the regions of Ukraine bordering the EU

Establishment of Boikivske Kolo Cluster (Circle of Boykos) is planned in Ivano-Frankivska oblast. It is the project of interregional and intermunicipal cooperation implemented in order to develop tourism in the unique Carpathian subregion that covers adjoining territories of Ivano-Frankivska, Lvivska and Zakarpatska oblasts*.

Since early 2019, there have been cluster initiative in Chernivetska oblast to create single cluster of wedding industry (production of wedding gowns) in Chernivtsi. Namely, the necessary meetings have been held, problematic issues have been studied and suggestions regarding the perspectives of further development of the initiative have been considered.

Taking into account the substantial resources and production capacity of wood processing and furniture industry of Chernivetska oblast (the majority of forestry companies, industrial wood processing and furniture enterprises are located in Vyzhnytskyi, Putylskyi, Storozhynetskyi and partially in Hlybotskyi and Hotynskyi regions, substantial share of local residents are employed there, there is a well-developed resources base and a functioning educational institution – Storozhynets Forestry College, there are also the industry entities' support institutions), it is possible to establish woodworking clusters at the territory of the oblast**.

Zakarpatska oblast considers opportunities to establish the automotive industry cluster. In particular, in late November 2019, the Forum of Initiatives. Clusters was organized by the Federation of Automotive Industry Employees of Ukraine and Eurocar Company with assistance from German-Ukrainian Chamber of Industry and Commerce and Commerce Department of Embassy of Austria in Kyiv. The Forum united the owners and managers of key companies, entrepreneurs, producers, employees, foreign investors and representatives of experts' environment to discuss, among others, the issues of the use of automotive industry cluster capacity and implementation of efficient innovative industrial policy 4.0***.

**information provided according to the request on obtaining of public information as of 02 December 2019 №DE-281, Ivano-Frankivska Oblast State Administration*

***information provided according to the request on obtaining of public information as of 22 November 2019 №03/1076, Chernivetska Oblast State Administration*

***information provided according to the request on obtaining of public information as of 23 December 2019 №7574/06-06, Zakarpatska Oblast State Administration*

Підприємницький сектор визначає соціально-економічний розвиток громади, забезпечуючи вкладення інвестицій, створення додаткових робочих місць, підвищення рівня платоспроможності населення, зниження рівня міграції тощо. На території половини (55,2%) прикордонних громад функціонує не більше десяти підприємств. Лише 18,3% представників прикордонних громад зазначили функціонування в громадах від 11 до 20 підприємств, а більше 51 підприємств діє лише у 12,1% громад (див. рис. 1).

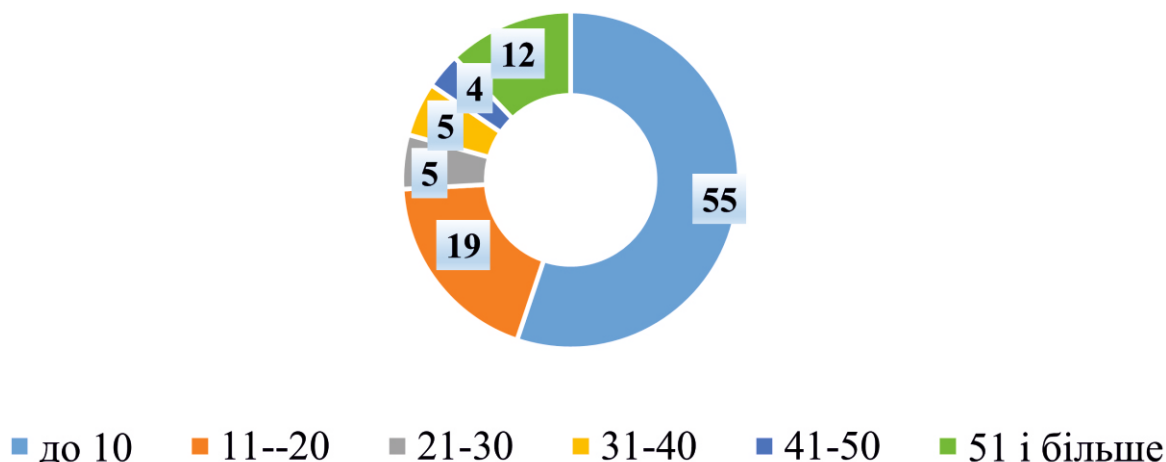

Рис. 1. Кількість підприємств, які функціонують на території прикордонних громад, що межують із країнами-членами ЄС, %*

Четверта частина прикордонних громад не отримує фінансових надходжень від підприємницької діяльності у місцеві бюджети, оскільки там відсутні підприємства, які б були зареєстровані на їх території. На відсутність зареєстрованих підприємств на території громади вказали 11,7% експертів із всіх опитаних. Крім цього, найчастіше зареєстровано по одному (10% всіх опитаних) чи по два (10% всіх опитаних) підприємства у більшості громад.

**за результатами соціологічного дослідження, проведеного у розрізі прикордонних громад, які безпосередньо межують з країнами-членами ЄС*

Current trends of entrepreneurship development in border communities of Ukraine

Entrepreneurship defines the socio-economic development of a community, securing the investments, additional jobs, growing level of citizens' purchasing power and reducing migration level. Less than 10 companies function at the territory of the half of border communities (55.2%). Only 18.3% of representatives of border communities mentioned functioning of 11 to 20 companies in the communities, and over 51 enterprises function only in 12.1% of communities (see Fig. 1).

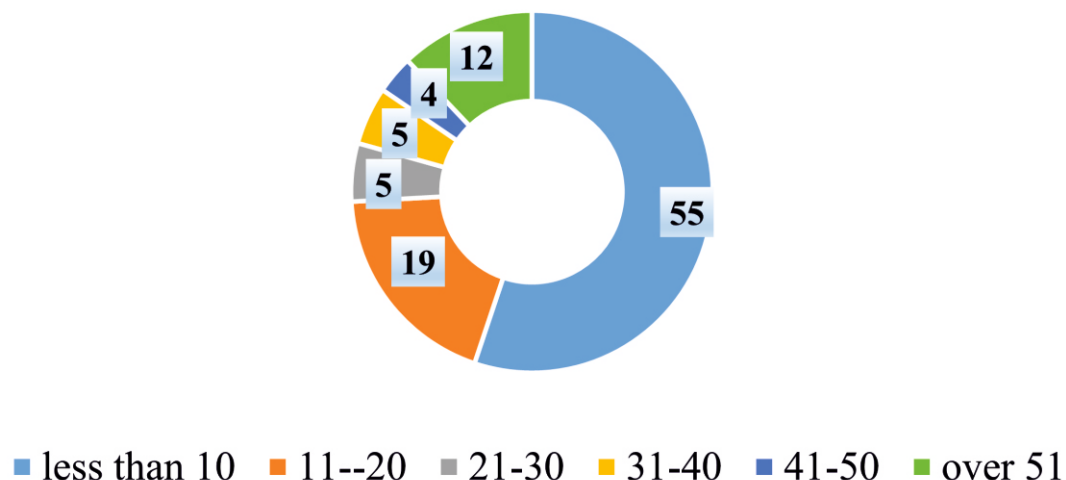

Fig. 1. Number of enterprises functioning at the territory of border communities that border the EU Member States, %*

The fourth part of border communities do not have financial revenues from entrepreneurship activity to local budgets, because they lack companies registered at their territories. The absence of companies registered at the territory of community was mentioned by 11.7% of the surveyed experts. Moreover, most often only one (10% of all surveyed) or two (10% of all surveyed) companies are registered in most communities.

**according to the results of sociological survey conducted across communities directly bordering the EU Member States*

Kh. Prytula , Y. Kalat, O. Demedyuk (2019) [17]

Протягом останніх чотирьох років у 54% опитаних прикордонних громад створено від одного і більше нових підприємств. Це свідчить, що, незважаючи на завершення першого етапу реформи децентралізації і високу частку громад, де не відкрилося жодного підприємства (46%), все-таки, досить повільно, але відбувається поступ у розвитку підприємництва (див. рис. 2). Характерно, що жодного підприємства не відкрили прикордонні громади, які початково мали не більше 10 підприємств на своїй території.

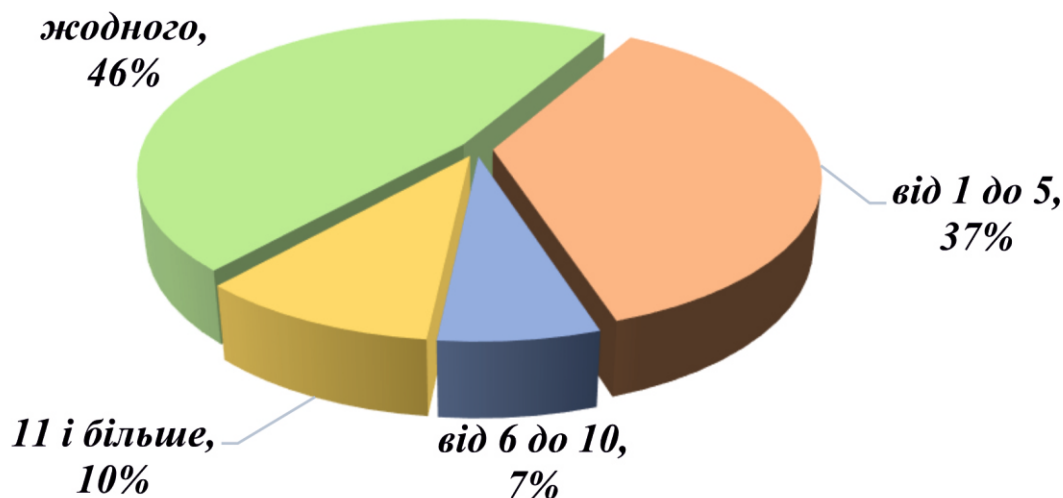

Рис. 2. Розподіл відповідей представників прикордонних громад щодо кількості нових підприємств, що відкрилися за останні 4 роки (2015-2018 рр.) на їх території*

Лише на території 21,7% громад функціонують підприємства з іноземним капіталом. При цьому у більшості з них працює лише одне таке підприємство. На території 28,8% громад функціонують експортоорієнтовані підприємства, у більшості з яких таких підприємств не більше двох.

*за результатами соціологічного дослідження, проведеного у розрізі прикордонних громад, які безпосередньо межують з країнами-членами ЄС

Current trends of entrepreneurship development in border communities of Ukraine

In the recent four years the new companies were founded in 54% of surveyed border communities. It shows that despite the finish of the first stage of decentralization reform and high share of communities with no companies established (46%), yet the entrepreneurship activity is developing, slowly but still continuously (see Fig. 2). It is interesting that border communities with initially over 10 companies at their territory haven't opened any companies.

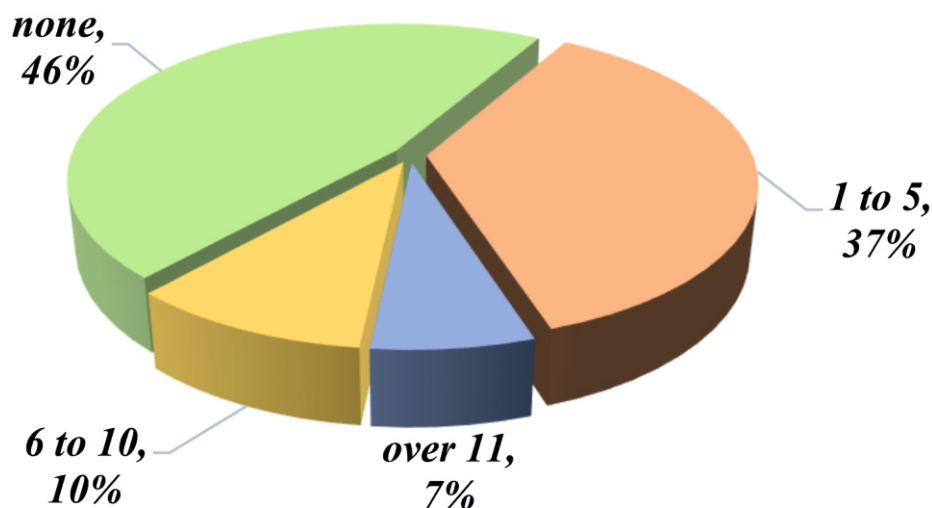

Fig. 2. Opinions of border communities' representatives on the number of new companies opened in the recent 4 years (2015-2018) at their territories*

Companies with foreign capital function only at the territory of 21.7% communities. Only one such company functions in most of them. There are exports oriented companies in 28.8% communities, not more than two companies in most of them.

**according to the results of sociological survey conducted across communities directly bordering the EU Member States*

Kh. Prytula , Y. Kalat, O. Demedyuk (2019) [17]

Прикордонні громади слабо використовують переваги свого географічного положення та можливості, що дає співробітництво з сусідніми громадами країн ЄС для розвитку підприємництва на їх території. Здебільшого вони співпрацюють у сферах культури, спорту та екології. Лише 5 громад з долучених до опитування зазначили, що реалізують бізнес-проекти спільно з сусідніми громадами, а більше 30% взагалі не мають досвіду співпраці з суміжними прикордонними територіями сусідніх держав.

Представники бізнесу прикордонних громад не є активними в ініціюванні транскордонного співробітництва. Зазвичай ініціаторами транскордонного співробітництва є представники органів місцевої влади (80,4%), інколи громадські організації (17,6%), місцеві мешканці (9,8%) та освітні заклади (9,8%).

Актуальними для прикордонних громад є проблеми низького попиту на продукцію місцевого виробництва (22%) та браку інформації для підприємців щодо започаткування та розвитку бізнесу і виходу на зовнішні ринки (15%). Основною проблемою для більше 65% громад є низький рівень залучення інвестицій, що ускладнює розвиток виробництва, унеможливорює підвищення конкурентоспроможності чи освоєння нових ринків (див. рис. 3).

Рис. 3. Розподіл думок респондентів щодо проблем, що є особливо актуальними для їхніх територій, %*

**за результатами соціологічного дослідження, проведеного у розрізі прикордонних громад, які безпосередньо межують з країнами-членами ЄС*

Притула Х., Калат Я., Демедюк О. (2019) [17]

Current trends of entrepreneurship development in border communities of Ukraine

Border communities poorly use the advantages of their geographic location and opportunities provided by cooperation with neighbouring communities of EU countries to develop entrepreneurship activity at their territory. They mostly cooperate in culture, sports and environmental issues. Only 5 surveyed communities implement business projects with neighbouring communities and over 30% do not have the experience of cooperation with adjoining border areas of neighbouring countries at all.

Business representatives of border communities are not active in encouraging cross-border cooperation. Usually local authorities (80.4%), sometimes NGOs (17.6%), local residents (9.8%) and educational institutions (9.8%) initiate cross-border cooperation.

Border communities face the problems of low demand for local production (22%) and lack of information for businessmen regarding business launching and development and entrance to foreign markets (15%). The major problem for over 65% of communities is the low level of investment attraction, which complicates production development, prevents competitive ability improvement or development of new markets (see Fig. 3).

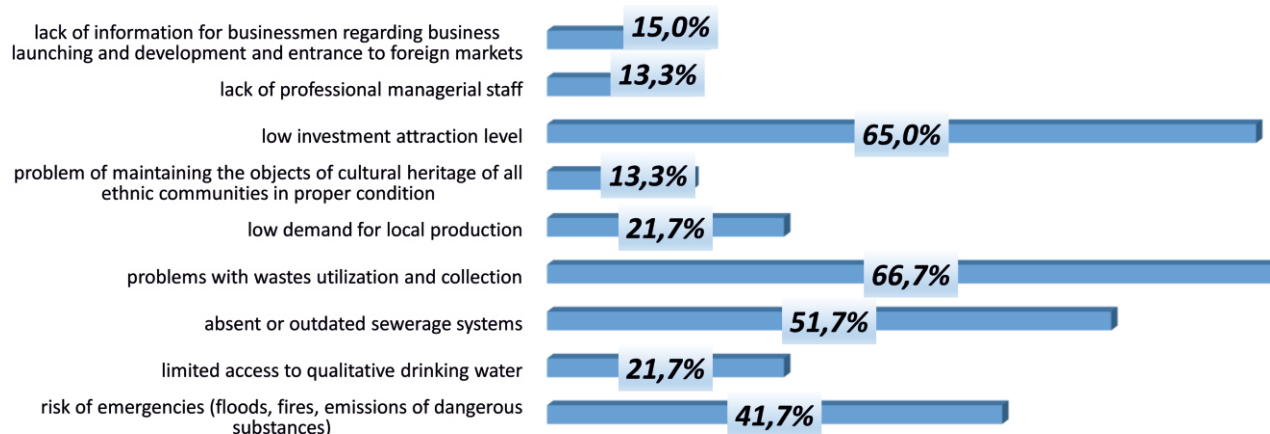

Fig. 3. Opinions of respondents regarding the most relevant problems of their territories, %*

**according to the results of sociological survey conducted across communities directly bordering the EU Member States*

Kh. Prytula , Y. Kalat, O. Demedyuk (2019) [17]

При підготовці брошури були використані наступні матеріали:

1. Bio Valley. The life sciences network. *Bio Valley*: website. URL: <http://www.biovalley.com/>
2. Clusters at your fingertips. *European Cluster Observatory*: website. URL: <http://www.clusterobservatory.eu/index.html>
3. CLUSTRAT New Cluster Concepts for Central Europe. *CLUSTRAT Project*: website. URL: <http://www.clustrat.eu/clustrat.eu/index.html>
4. European Cluster Collaboration Platform: website. URL: <https://www.clustercollaboration.eu/>
5. European Clusters Excellence. *European Commission*: website. URL: https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/cluster/excellence_en
6. European Railway Clusters Initiative. *ERCI Eurailclusters*: website. URL: <https://eurailclusters.com/about/>
7. Medicon Valley. The leading life science cluster in Scandinavia. *Medicon Valley*: website. URL: <https://www.mediconvalley.com/>
8. Smart Guide to Cluster Policy. *The European Secretariat for Cluster Analysis*: website. URL: <https://www.cluster-analysis.org/downloads/smart-guide-to-cluster-policy>
9. The Bio Innovation Growth mega Cluster. *BIG-Cluster*: website. URL: <https://www.bigc-initiative.eu/>
10. The leading life sciences clusters in Europe. *Antonio Viader*: website. URL: http://antonioviader.com/phocadownloadpap/userupload/toni/Innovation_Policies/EU_Competitiveness_and_Growth/Leading%20Life%20Sciences%20Clusters%20in%20Europe.pdf
11. Top-Technology-Cluster. *Sustainable Polymers and Applications Research Cluster*: website. URL: <https://www.uhasselt.be/UH/SPARC-EN/About-SPARC/About-SPARC-About-SPARC.html>
12. TREC Danube - Transnational Renewable Energy Cluster Danube. *TREC*: website. URL: <http://www.trec-network.eu/>
13. Wasiluk A., Daniluk A. *The possibilities of creating cross-border clusters*. Vilnius, 2013. 214 p.

14. Добрева Н. Основні напрями розвитку транскордонних кластерів в Україні. *Ефективність державного управління*. 2013. Вип.34. С. 246-253.
15. Павлюк А.П. Кластерна модель регіональної економіки: теоретико-методологічні засади. *Продуктивні сили України*. 2009. № 1. С. 105-113.
16. Портер М. Е. Конкуренция. Москва, 2010. 608 с.
17. Припула Х., Калат Я., Демедюк О. Прикордонні громади західного регіону України: сучасні тенденції та перспективи економічного розвитку (за результатами експертних оцінок): науково-аналітична записка/ ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України". Львів, 2019. 44 с.
18. Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016 – 2020 роки: постанова Кабінету міністрів України від 23.08.2016 р. № 554. Законодавство України: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-2016-%D0%BF>
19. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: постанова Кабінету міністрів України від 6.08.2014 р. № 385. Законодавство України: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>
20. Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року: розпорядження Кабінету міністрів України від 17.08.2013 р. № 603-р. Законодавство України: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/603-2013-%D1%80>
21. Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року: розпорядження Кабінету міністрів України від 24.05.2017 р. № 504-р. Законодавство України: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-%D1%80>
22. Семенов Г.А, Богма О.С. Створення кластерних об'єднань в умовах нової економіки. Запоріжжя, 2008. 244 с.
23. Ткачук І., Кропельницька С., Петруняк А. Організація виробництва за кластерною моделлю. Івано-Франківськ, 2009. 280 с.

Сучасний розвиток прикордонних громад характеризується відсутністю достатніх можливостей для працевлаштування мешканців прикордоння та відносно низьким економічним розвитком територій. Ці тенденції посилюються активізацією процесів відтоку кваліфікованої робочої сили та молоді у прикордонні регіони суміжних країн з огляду на підвищення транспарентності кордонів і привабливість закордонних ринків праці та освітніх послуг. Водночас прикордонні території володіють додатковими конкурентними перевагами, пов'язаними з можливостями, які відкриваються у рамках здійснення транскордонного співробітництва.

Інформаційний бюлетень присвячено питанням формування та розвитку транскордонних кластерів як одній з ефективних форм транскордонного співробітництва. Зокрема подано загальну характеристику, етапи створення кластерів та класифікацію кластерів, окреслено основні інструменти політики розвитку кластерів у ЄС, нормативно-правове забезпечення їх розвитку в Україні, кращі практики діяльності транскордонних кластерів у ЄС, кластерні ініціативи у прикордонних регіонах України, які межують з країнами-членами ЄС тощо. Використання позитивного досвіду функціонування зазначеної форми транскордонного співробітництва стимулюватиме розвиток підприємництва у прикордонних регіонах та сприятиме їх соціально-економічному поступу.

The current development of border communities is characterized by the lack of sufficient opportunities for employment of border residents and the relatively low economic development of the territories. These trends are aggravated by the intensification of the outflow of skilled labor and youth in the border regions of neighboring countries in view of increasing border transparency and the attractiveness of foreign labor markets and educational services. At the same time, border areas have additional competitive advantages associated with the opportunities offered by cross-border cooperation.

The Newsletter is devoted to the issues of forming and development of cross-border clusters as one of efficient forms of cross-border cooperation. In particular, it provides general characteristics and stages of clusters establishment, their classification and outlines main instruments of EU clusters development policy, legislative framework of their development in Ukraine, best practices of cross-border clusters in the EU, cluster initiatives in Ukrainian regions bordering the EU, etc. The use of positive experience of functioning of this cross-border cooperation form boosts entrepreneurship development in border regions and promotes their socio-economic growth.

Публікація доступна на веб-сайті <http://ird.gov.ua/ird01/p10892>
Publication is available on website <http://ird.gov.ua/ird01/p10892>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

This Newsletter is prepared and published within the framework of the project № 599948-EPP-1-2018-1-UA-EPPJMO-SUPPA «Boosting Local Economic Growth in Border Regions in the Process of EU Integration: Best Practices of Eastern Partnership (EaP) Countries» implemented under Jean Monnet – Erasmus+ Programme. The project is coordinated by SI «Institute of Regional Research Named after M.I. Dolishniy of National Academy of Science of Ukraine» for 2018-2021.

Контакти координатора проекту: вул. Козельницька, 4, м. Львів, 79026
Project Coordinator Contacts: Kozelnytska str, 4, Lviv, 79026